

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор Коцан І. Я.

02.10.2017 р.

КОНЦЕПЦІЯ
розвитку дистанційного навчання
у Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки

1. Стан і тенденції розвитку дистанційної освіти

Суспільство в цілому і академічне співтовариство зокрема, практично подолали упередження щодо дистанційних та електронних методів навчання. Проблеми розвитку дистанційної освіти почали розглядатися набагато ширше, ніж на початкових етапах впровадження. Якщо спочатку мова йшла про дистанційне навчання (ДН) як про можливу форму здобування освіти, то зараз ті або інші елементи ДН досить широко застосовуються у вищих навчальних закладах і при традиційних формах навчання. З урахуванням інтенсивного розвитку інформаційних технологій у світі змінюються і освітній ринок, і освітнє середовище, в рамках яких реалізується процес навчання. Світові тенденції все яскравіше демонструють, що майбутнє за гнучкими моделями освітнього процесу, в якому активно використовуються різні засоби, методи і технології, у тому числі й технології дистанційного навчання.

Одним з головних державних пріоритетів розвитку України визначено побудову відкритого для всіх та орієнтованого на інтереси людей інформаційного суспільства, функціонування якого забезпечується компетентними фахівцями. Сьогодні якість підготовки майбутніх фахівців у значній мірі обумовлена вміннями й навичками застосовувати інформаційно-комунікаційні технології для отримання необхідних знань та їх вдосконалення впродовж життя. Однією з нових і перспективних форм такого застосування є технології дистанційного навчання.

З розвитком новітніх інформаційних технологій усе більша кількість вищих навчальних закладів використовує їх для організації навчального процесу, у тому числі й дистанційного. Наприклад, у традиційній освітній системі лабораторні роботи вимагають спеціального обладнання, макетів, імітаторів, тренажерів, хімічних реактивів. Можливості дистанційної освіти істотно спрощують завдання проведення лабораторного практикуму за рахунок використання мультимедійних технологій імітаційного моделювання.

Більшість вищих навчальних закладів України в даний час розробляють і застосовують засоби і методи ДН. У багатьох регіонах України проводяться відповідні конференції, семінари, видаються науково-технічні журнали і

монографії. Отримали розвиток кейс-технології, мережеві і телекомунікаційні методи ДН. Рівень розвитку сучасних електронних засобів навчання у вишах України не поступається провідним університетам розвинених країн Заходу. Розв'язання задачі розширення масштабів застосування сучасних телекомунікаційних засобів та інноваційних технологій в освіті вимагає не тільки збільшення інвестицій і вдосконалення механізмів фінансування в освітній сфері, але й готовності учасників освітньої системи активно їх упроваджувати.

2. Загальні положення та визначення

Дистанційна освіта (ДО) – це форма навчання, рівноцінна з очною, вечірньою, заочною та екстернатом, що реалізується, в основному, за технологіями дистанційного навчання.

Технології дистанційного навчання складаються з педагогічних та інформаційних технологій дистанційного навчання.

Педагогічні технології дистанційного навчання – це технології опосередкованого активного спілкування викладачів зі студентами з використанням телекомунікаційного зв'язку та методології індивідуальної роботи студентів зі структурованим навчальним матеріалом, представленим у електронному вигляді.

Інформаційні технології дистанційного навчання – це технології створення, передачі і збереження навчальних матеріалів, організації і супроводу навчального процесу дистанційного навчання за допомогою програмних та телекомунікаційних засобів.

Технології дистанційного навчання можуть використовуватись не тільки при організації навчального процесу за дистанційною формою, а й в інших формах навчання: очній, заочній, екстернаті; крім того – в окремих дисциплінах або блоках дисциплін, що призначені для підвищення освітнього рівня чи кваліфікації окремих осіб та (або) груп слухачів.

3. Цілі та можливості впровадження і розвитку системи дистанційного навчання

Розвиток системи дистанційної освіти в Україні забезпечить:

- появу нових можливостей для оновлення змісту навчання та методів викладання дисциплін і розповсюдження знань;
- розширення доступу до всіх рівнів освіти, реалізації можливості і одержання для великої кількості молодих людей, включаючи тих, хто не може навчатись у вищих навчальних закладах за традиційними формами внаслідок

браку фінансових або фізичних можливостей, професійної зайнятості, віддаленості від великих міст, престижних навчальних закладів тощо;

- реалізацію системи безперервної освіти «протягом усього життя», включаючи середню, довузівську, вищу та післядипломну;

- індивідуалізацію навчання при масовості освіти.

Для досягнення зазначених результатів необхідно швидкими темпами розвивати дистанційну освіту, запровадження якої в Україні передбачено Національною програмою інформатизації.

Основними цілями використання технологій дистанційного навчання є:

- відповідність освітньої системи світовим тенденціям і зростанню попиту на якісні освітні послуги;

- використання і реалізація можливостей єдиного освітнього простору світової спільноти;

- забезпечення принципово нового рівня доступності якісної освіти, що дозволить подолати територіальні бар'єри;

- створення і використання нових форм навчання для підвищення якості навчання за умови їх інтеграції з іншими формами навчання.

Використання технологій дистанційного навчання у навчальному процесі у Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки (далі – Університет) дозволить:

- створити і розвивати повноцінну освітню систему;

- розвивати нові сучасні методи навчання;

- створювати та адаптувати освітні матеріали у якісно нових формах.

Метою формування та розвитку системи дистанційного навчання в Університеті є:

1. Диверсифікація технологій освіти в Університеті відповідно до сучасних світових тенденцій.

2. Максимальне задоволення високого попиту на якісні освітні послуги Університету (підготовка абітурієнтів, загальноосвітні програми, вища професійна освіта, підвищення кваліфікації, професійна перепідготовка).

3. Участь Університету в єдиному освітньому просторі світової спільноти, зокрема обмін і повноцінне використання повного спектру інформації, взаємодія з іншими учасниками світової освітньої системи.

4. Подолання територіальних бар'єрів для навчання в Університеті і забезпечення доступності навчання для усіх верств населення.

5. Інтеграція технологій дистанційного навчання і нових форм навчання з класичними формами навчання з метою підвищення їх ефективності.

6. Впровадження сучасних інструментальних засобів контролю якості освіти.

7. Розширення сфери основної діяльності Університету.

Функціонування системи дистанційного навчання в Університеті може бути забезпечене шляхом упровадження та використання:

1. Дистанційної форми навчання як окремої форми, за умови відповідності ліцензійним умовам надання освітніх послуг за дистанційною формою.

2. Технологій дистанційного навчання при організації та забезпеченні навчання за денною, заочною формами.

4. Стратегія розвитку системи дистанційного навчання в Університеті

Основними стратегічними напрями розвитку системи ДН в Університеті визначено:

– формування нормативно-правового, організаційного, наукового-методичного, навчально-методичного, програмно-технічного, кадрового та фінансового забезпечення;

– застосування технологій дистанційного навчання в усіх формах навчання: очній, заочній;

– впровадження технологій дистанційного навчання при підготовці фахівців усіх освітньо-кваліфікаційних рівнів;

– впровадження та розвиток технологій дистанційного навчання за окремими курсами або блоками курсів;

– удосконалення і розвиток телекомунікаційної інфраструктури Університету для ефективної реалізації технологій дистанційного навчання;

– створення системи стандартів і системи контролю якості електронних навчально-методичних ресурсів;

– використання технологій дистанційного навчання для перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців;

– формування партнерських зв'язків Університету з іншими вищими навчальними закладами в рамках упровадження інноваційних освітніх технологій.

5. Етапи реалізації стратегії розвитку системи дистанційного навчання

1. Моніторинг досвіду застосування технологій дистанційного навчання з метою виявлення оптимальних підходів і методів їх застосування в Університеті та експериментальне запровадження технологій дистанційного навчання в навчальному процесі при організації самостійної роботи студентів.

2. Розробка нормативно-правових основ і стандартів ДН в Університеті.
3. Формування організаційно-управлінської структури системи ДН в Університеті.
4. Створення і забезпечення функціонування програмно-апаратної платформи для організації навчального процесу з використанням технологій дистанційного навчання.
5. Підготовка професорсько-викладацького складу Університету до впровадження технологій дистанційного навчання.
6. Розробка основ фінансування системи ДН.
7. Запуск пілотного проекту функціонування системи ДН в Університеті.

6. Соціальні та професійні групи, на які розрахована система дистанційного навчання

1. Студенти Університету, які навчаються за програмами освітньо-кваліфікаційних рівнів бакалавр, спеціаліст, магістр денної, заочної форм навчання.
2. Фахівці (бакалаври, магістри), які бажають пройти перепідготовку у зв'язку зі зміною сфери діяльності.
3. Громадяни, які бажають отримати додаткові загальноосвітні послуги з метою отримання додаткових знань (зокрема, учні середніх шкіл).
4. Студенти і аспіранти Університету та інших вищих навчальних закладів (зокрема, при підготовці до здачі кандидатського мінімуму).

7. Забезпечення якості навчання з використанням технологій дистанційного навчання

Впровадження системи ДН в Університеті здійснюється з урахуванням всебічного контролю якості освітніх послуг із використанням технологій дистанційного навчання і з метою збереження високого рівня підготовки і статусу отримуваних документів про освіту. Гарантована якість дистанційного навчання в у Університеті забезпечується:

- систематичним підвищенням кваліфікації науково-педагогічних (педагогічних) працівників, адміністративно-управлінського, інженерно-технічного та допоміжного персоналу;
- обов'язковою експертизою та сертифікацією електронних навчально-методичних ресурсів;
- використанням ліцензованого та відкритого програмного забезпечення, програмного забезпечення спеціального призначення, яке відповідає рекомендованим міжнародним стандартам для організації та підтримки функціонування системи ДН.

- здійсненням контрольних заходів щодо визначення рівня знань, умінь та навичок, набутих студентами (слухачами) Університету;
- анкетуванням студентів (слухачів) Університету щодо оцінювання ними якості отриманої освітньої послуги у системі ДН та висвітленням результатів анкетування на сайті Університету.

8. Організація навчального процесу з використанням технологій дистанційного навчання

При організації навчального процесу в Університеті за всіма формами навчання технології дистанційного навчання можуть використовуватись для методичного та дидактичного забезпечення самостійної роботи, контрольних заходів, при проведенні навчальних занять.

Використання технологій дистанційного навчання студентами (слухачами) Університету може здійснюватись у групах або індивідуально відповідно до педагогічного сценарію викладача.

Формування системи ДН в Університеті може відбуватись поступово шляхом упровадження технологій дистанційного навчання у навчальний процес по мірі готовності необхідного нормативно-правового, науково-методичного, навчально-методичного, програмно-технічного, кадрового та фінансового забезпечення.

9. Забезпечення розвитку системи дистанційного навчання

9.1. Нормативно-правове забезпечення

Нормативно-правове забезпечення системи ДН в Університеті включає:

1. Зовнішні нормативно-правові документи:
 - «Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні» (Постанова МОН України від 20.12.2000 р.);
 - «Програма розвитку системи дистанційного навчання на 2004-2006 рр.» (Постанова КМУ № 1494 від 23.09.2003 р.);
 - «Про затвердження Заходів щодо реалізації Програми розвитку системи дистанційного навчання на 2004-2006 рр.» (Наказ МОН України № 802 від 04.12.2003 р.)
 - «Положення про дистанційне навчання» (Наказ МОН України № 40 від 21.01.2004 р.);
 - «Про створення Координаційної ради з розвитку системи дистанційного навчання при Міністерстві освіти і науки» (Наказ МОН № 335 від 26.04.2004 р.);
 - «Про стан і перспективи розвитку дистанційного навчання в Україні» (Рішення Колегії МОН України, протокол № 6/2-4 від 23.06.2005 р.).

2. Внутрішні нормативно-правові документи, основні з яких:

– Положення про використання технологій дистанційного навчання при організації навчального процесу в Університеті за денною, заочною формами навчання.

– Положення про електронні навчально-методичні ресурси Університету.

– Положення про норми часу для обліку навчальної та методичної роботи науково-педагогічних працівників при підготовці та застосуванні технологій дистанційного навчання у навчальному процесі.

– Документи, що регламентують авторські права на електронні навчально-методичні ресурси та їх компоненти.

– Інші нормативні документи, які регулюють діяльність Університету по наданню освітніх послуг за дистанційною формою.

9.2. Організаційне забезпечення

Основні складові організаційно-управлінської структури системи ДН Університету:

1. Ректор Університету.

2. Проректор з науково-педагогічної і навчальної роботи та рекрутації.

3. Вчена рада.

4. Центр інноваційних технологій та комп'ютерного тестування.

5. Деканати факультетів.

9.3. Науково-методичне забезпечення

Науково-методичне забезпечення системи ДН в Університеті включає:

– матеріали, які регламентують методiku і порядок проведення навчальних занять і контрольних заходів за дистанційною формою;

– методичні рекомендації з питань формування різних видів електронних навчально-методичних ресурсів університету;

– інструкції щодо роботи зі спеціалізованим програмним забезпеченням;

– матеріали моніторингу рівня знань та навичок, отриманих з використанням технологій дистанційного навчання;

– електронні та друковані видання з тематики ДН;

– методичні матеріали і розробки у галузі педагогіки, дидактики і психології освіти щодо використання технологій дистанційного навчання.

9.4. Навчально-методичне забезпечення

Навчально-методичне забезпечення системи ДН формується у формі

Інтегрованих електронних навчально-методичних ресурсів, які можна використовувати в режимі off і on-line навчання. В рамках використання таких ресурсів у навчальному процесі в Університеті Інтернет використовується не тільки як засіб доставки інформації, але і як освітнє середовище.

Усі розроблені в Університеті електронні навчально-методичні ресурси після обов'язкової експертизи в Центрі інноваційних технологій та комп'ютерного тестування подаються на розгляд методичної ради Університету для рекомендації їх використання у навчальному процесі.

9.5. Програмно-технічне забезпечення

Компоненти електронних навчально-методичних ресурсів розміщуються у єдиному інформаційно-освітньому середовищі Університету. На базі електронних навчально-методичних ресурсів розробляються мережеві навчальні курси (дистанційні курси) і розміщуються на серверах Університету. Створені дистанційні курси структуруються за допомогою Moodle (англ. – Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) – модульного об'єктно-орієнтованого динамічного середовища навчання – системи управління навчанням (LMS), що поширюється на підставі відкритої ліцензійної угоди GNU GPL. Усе інформаційне і технологічне середовище зводиться в єдиний інформаційний портал Університету на базі серверів Центру інноваційних технологій та комп'ютерного тестування і бібліотеки Університету.

9.6. Кадрове забезпечення

Кадрове забезпечення системи ДН включає такі категорії працівників:

– науково-педагогічні (педагогічні) працівники, які виконують функції викладачів, консультантів, авторів електронних навчально-методичних ресурсів, дидактичного та методичного наповнення дисциплін для викладання яких використовуються технології дистанційного навчання;

– науково-педагогічні (педагогічні) працівники, які за згодою Університету можуть забезпечувати навчальний процес в частині своїх функціональних обов'язків, перебуваючи у будь-якому місці України або за її межами, у разі наявності телекомунікаційного зв'язку із Університетом та студентами (слухачами).

– методисти, які беруть участь в організації навчального процесу, взаємодії між викладачами та студентами (слухачами) у синхронному та асинхронному режимах, надають методичну допомогу при розробленні дистанційних курсів дисциплін;

– адміністративно-керівний персонал, який виконує функції керівників підрозділів та (або) керівників окремих напрямів і видів забезпечення системи дистанційного навчання;

– інженерно-технічний персонал – фахівці з інформаційно-комунікаційних технологій, які виконують функції програмістів, веб-дизайнерів, системних адміністраторів тощо;

– допоміжний персонал;

У перспективі можливе створення віртуальних кафедр, відділень і факультетів.

9.7. Фінансове забезпечення

Фінансування у системі дистанційного навчання в Університеті може здійснюватись за рахунок коштів:

- замовника освітніх послуг (фізичної або юридичної особи);
- бюджетних фондів Університету;
- грантів національних та міжнародних організацій;
- добровільних внесків і пожертв;
- інших надходжень, що не заборонені чинним законодавством.